

## INFORMACIJA

### **o Ponudi za cijenu za NCIA projekat "Federacija komunikacija zasnovana na AFS-u, Core, Secure V2 i JChat uslugama između MNE NS CIS i NATO Enterprise NS CIS"**

Sticanjem punopravnog članstva u NATO savezu, u junu 2017. godine, Crna Gora bila je u obavezi da obezbijedi uslove za bezbjednu razmjenu informacija sa NATO. Za potrebe bezbjedne komunikacije i protoka informacija između Crne Gore i NATO implementirana je i korišćena Bezbjedna mrežna infrastruktura NATO saveza - NS WAN (NATO Secret Wide Area Network), koja predstavlja zaštićenu širokopojasnu komunikacionu mrežu NATO saveza namijenjenu razmjeni informacija označenih nivoom tajnosti NATO Secret. Ova mrežna infrastruktura razvijena je radi pouzdane, bezbjedne i interoperabilne komunikacije između NATO komandi, agencija, operativnih struktura i država članica. Osnovna funkcija NS WAN sistema jeste prenos, obrada i razmjena osjetljivih podataka kroz jedinstveno i kontrolisano informaciono okruženje. Korišćenjem standardizovanih bezbjednosnih procedura i komunikacionih protokola, mreža podržava kontinuitet komandovanja, razmjenu operativnih informacija i koordinaciju aktivnosti na strateškom, operativnom i taktičkom nivou. NS WAN je projektovan tako da obezbijedi visok nivo dostupnosti, integriteta i zaštite podataka, uz istovremeno očuvanje interoperabilnosti između različitih nacionalnih informacionih sistema. Kroz ovakav pristup omogućava se efikasna saradnja među saveznicima bez potrebe za potpunim objedinjavanjem nacionalnih mrežnih infrastruktura. NATO je preko NCIA (NATO Communication and Information Agency) i pratećih ugovora za pružanje podrške Crnoj Gori obezbjeđivao uslove neophodne za razmjenu informacija. Crna Gora je bila korisnik gore navedenih usluga bez svojih servera i administratorskih prava.

Tokom 2019. godine NATO je koncept NS WAN počeo da zamjenjuje konceptom federacije servisa u okviru NATO saveza - AFS (Allied Federated Services). AFS predstavlja skup usluga razvijenih u okviru NATO saveza sa ciljem unapređenja razmjene informacija i interoperabilnosti između različitih informacionih i komunikacionih sistema država članica i partnerskih organizacija. Osnovna svrha AFS-a jeste efikasna, bezbjedna i pravovremena razmjena podataka između saveznika, uz očuvanje autonomije nacionalnih sistema i postojećih tehnoloških rješenja. Za razliku od centralizovanih modela upravljanja podacima, kakav je bio NS WAN, AFS se zasniva na federativnom pristupu, koji omogućava da različiti sistemi ostanu nezavisni, ali međusobno povezani kroz zajedničke standarde, protokole i servise. Na taj način ostvaruje se interoperabilnost bez potrebe za potpunom standardizacijom ili zamjenom postojećih nacionalnih informacionih infrastruktura. Primjena AFS koncepta posebno je značajna u oblastima komandovanja i kontrole (Command and Control – C2), zajedničkog planiranja operacija, upravljanja informacijama, logističke podrške, situacione svjesnosti i donošenja odluka u realnom vremenu. Korišćenjem zajedničkih digitalnih servisa omogućava se brža koordinacija između savezničkih snaga i efikasnije djelovanje u složenim bezbjednosnim i operativnim okruženjima. Jedna od ključnih prednosti AFS-a ogleda se u povećanju fleksibilnosti i otpornosti informacionih sistema NATO saveza. Federativni model omogućava uključivanje novih učesnika i sistema bez značajnih izmjena postojeće arhitekture, čime se unapređuje sposobnost zajedničkog odgovora na savremene bezbjednosne izazove.

Ministarstvo odbrane je u decembru 2025. godine uputilo zvaničan zahtjev ka NCIA za prelazak sa NS WAN koncepta na AFS koncept. To podrazumijeva da Crna Gora izgradi/prilagodi kompletnu infrastrukturu za razmjenu informacija sa NATO do nivoa tajnosti NATO Secret. U tom cilju, Ministarstvo odbrane je započelo pregovore sa NCIA prilikom čega je izrađena procjena po kojoj bi Crna Gora do kraja 2028. godine trebala da izgradi funkcionalni AFS sistem koji bi trebao da zamijeni NS WAN, koji će prestati da bude funkcionalan u istom periodu. Ponuda za cijenu za NCIA projekat "Federacija komunikacija zasnovana na AFS-u, Core, Secure V2 i JChat uslugama između MNE NS CIS i NATO Enterprise NS CIS" (Price Proposal for NCIA Project "AFS-based Federation of Communications, Core, Secure V2 and

JChat Services between MNE NS CIS and NATO Enterprise NS CIS") je dokument koji definiše podršku NCIA u toku implementacije AFS u Crnoj Gori do kraja 2028. godine.